



Minister

Via Loco-SG

Bestuurskern

Directie Participatie
Afdeling Advisering

Den Haag
Postbus 20906
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

10 2.e

Senior adviseur

M +31(0)610.2.e

F 070-10 2.e

10 2.e @minienm.nl

Datum

8 januari 2018

Kenmerk

Bijlage(n)

1

gespreksnota

Kennismaking Nationale Ombudsman en reactie
vliegroutes Lelystad Airport

Aanleiding en doel

Op 11 januari heeft u een gesprek met de Nationale Ombudsman, Mr. Reinier van Zutphen. Aanleiding is het schrijven van de Nationale Ombudsman op 15 december 2017 over zorgen die hij van burgers ontving omtrent de aanvliegroutes Lelystad Airport. 10.2.e zal aanschuiven bij dit gesprek.

Doel van het gesprek is driedelig: kennismaken, van gedachten wisselen over participatie en klachten over brieven omtrent Lelystad Airport die te lang bleven liggen.

Uw bijdrage

Uit vooroverleg met de Nationale Ombudsman is gebleken dat de insteek van het gesprek is om:

- 1) kennis te maken;
- 2) van gedachten te wisselen over participatie in het algemeen.
Lelystad zal daarbij specifiek aan de orde komen naar aanleiding van zijn brief en interview.

In uw brief over de herindeling van 18 december 2017 heeft u reeds stappen gezet om participatie rondom het luchtvaartdossier op een goede manier aan te pakken.

Politieke context

De Nationale ombudsman doet onderzoek naar aanleiding van klachten van burgers. Hij kan ook een onderzoek starten op eigen initiatief. In het onderzoek heeft de Nationale ombudsman veel bevoegdheden. De overheidsinstantie waarover de klacht gaat, bepaalt zelf welke gevolgen het oordeel van de Nationale ombudsman heeft.

Het is goed om te weten dat de Nationale Ombudsman voornemens is om samen met het ministerie van IenW een onderzoek te starten naar grote Rijks infra projecten. Om te evalueren wat er goed en minder goed gaat qua participatie. Lelystad Airport zal waarschijnlijk als casestudy dienen, om van te leren.

Mocht dit onderzoek ter sprake komen dat kunt u aangeven dat u uitzielt naar een samenwerking in dit onderzoek naar verbetermogelijkheden van de participatie werkzaamheden. De directie Participatie kan hiervoor een eerste aanspreekpunt zijn.

Uw counterpart

Mr. R.F.B. (Reinier) van Zutphen is op 31 maart 2015 beëdigd als Nationale ombudsman. Zijn ambtstermijn duurt zes jaar. Reinier van Zutphen studeerde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus Law School van 1978 tot en met 1985. Daarnaast deed hij een opleiding tot rechterlijk ambtenaar. Die rondde hij af in 1992.

Werkervaring

Reinier van Zutphen (Wageningen, 1960) heeft zeer ruime ervaring als rechter in Utrecht, Den Haag, Almelo, Luxemburg, Amsterdam, Curaçao en Alkmaar. Hij was daarnaast onder andere voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak. Sinds 2012 was hij president van het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Kernpunten dossier

Aanleiding voor het schrijven van de Nationale Ombudsman is gelegen in de kritiek van bewoners op participatie en op de afhandeling van brieven. Zes Klachten in 2017 en een in 2018. De afhandeling van brieven is door het ministerie opgepakt. Achterstallige beantwoording van brieven is grotendeels weggewerkt en er is extra inzet georganiseerd voor afhandeling van toekomstige brieven.

In het debat van 19 december 2017 zegt u dat één van de grootste fouten bij Lelystad Airport de communicatie is, waardoor mensen er niet goed bij betrokken zijn geweest en zich niet gehoord voelen. Het feit dat zo veel mensen zich zo druk hebben gemaakt en dat er zo veel onrust en zorgen zijn, maakt dat we moeten constateren dat het niet goed is gegaan in de communicatie en dat we dat echt anders moeten gaan doen.

In het debat zegt u op termijn ook graag de regio in te gaan en daar met de mensen in gesprek gaan. *"Als ik ergens toe gemotiveerd ben, dan is het wel om dat omgevingsmanagement heel erg goed op te pakken. Ik wil daarom juist ook met de betrokkenen samen spreken over de vraag hoe dat het beste kan. De bewonersgroep rondom de heer Ter Kuile — ik zeg het gemakshalve maar even zo — heeft daar goede aanbevelingen voor gedaan, maar ik wil ook met provincies, gemeenten en anderen nog van gedachten hierover kunnen wisselen. We moeten er immers ook voor oppassen dat we niet in de valkuil stappen om te denken dat wat bijvoorbeeld bij wegenprojecten goed werkt, een-op-een om te zetten is naar de luchtvaart. Ik gaf het net al aan: de Ombudsman heeft daar ook ideeën over. Ik denk dat we met z'n allen goed moeten kijken naar de vraag wat specifiek voor deze problematiek rondom luchtvaart de beste manier is om die participatie vorm te geven."*
- Wat doet u nu om zorgvuldig in Lelystad te zijn?

Grove terugblik, waar ging het mis?

Voor de aansluitroutes is inspraak het enige wat er wettelijk geregeld is: de 5.11 procedure, dat wil zeggen de wettelijke consultatie van luchtruimgebruikers. De inspraak bij Lelystad Airport is volgens de wet gedaan.

Deze wet- en regelgeving is in deze tijd onvoldoende gebleken. De participatie en inspraak rondom de Luchthaven is wel goed geregeld, maar rond de aansluitroutes niet. Dit constateert de bewonersdelegatie in haar advies terecht. Daarnaast werden bewoners, doordat de Herziening van het Luchtruim uitgesteld werd, geconfronteerd met aansluitroutes die lager zijn dan voorzien. Dit heeft veel onrust veroorzaakt en is door het ministerie niet tijdig opgeanticipeerd. Er is ter voorbereiding op de presentatie van de ontwerp aansluitroutes geen voorbereidend overleg met regionale partijen en bewoners geweest.

Wat doe ik nu? 4 stappen.

1. Toen de onrust werd geconstateerd is alsnog besloten om in het najaar van 2017 in de regio informatieavonden te houden, en in aanvulling op de wettelijke consultatie van de luchtruimgebruikers een internetconsultatie te organiseren voor burgers en belanghebbenden.
2. Voorstellen die uit deze trajecten naar voren komen, worden beoordeeld door Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en het Commando Luchtstrijdkrachten (CLSK) om te komen tot een voorstel voor een ontwerp van de aansluitroutes voor Lelystad Airport.
3. Op basis van de verbetervoorstellen die hieruit naar voren komen, ben ik in overleg met provinciale bestuurders die hierbij betrokken zijn.
4. Actualisatie van de MER, waarin geluideffecten en milieueffecten. Deze worden in de actualisatie opgenomen samen met de herberekening van het herstel van invoerfouten en de effecten daarvan.

Ik ben in gesprek met provincies over **toekomstige structurele samenwerking tussen provincies en gemeenten.**

Het **lijkt tevens verstandig de wetgeving op het gebied van participatie bij vliegroutes te evalueren.**

In uw schrijven aan de Nationale Ombudsman op 22 december 2017 (zie bijlage 1). Zegt u niet alleen in het vervolgproces rond Lelystad maar ook bij andere luchtvaart gerelateerde onderwerpen, zoals de herziening van het luchtruim, bewoners beter geïnformeerd en betrokken moeten worden. De Tweede Kamer heeft hiervoor uw plan van aanpak op 18 december 2017 ontvangen, waarmee invulling gegeven wordt aan een aantal aanbevelingen van de Bewonersdelegatie. U staat hierbij een aanpak voor die zich kenmerkt door samenwerking, transparantie en vroegtijdige participatie van belanghebbende partijen.

Van belang voor een succesvolle aanpak van de luchtruimherziening is dat deze op draagvlak kan rekenen bij een breed scala aan belanghebbende partijen, ook al is het onrealistisch om te verwachten dat de luchtruimherziening alle wensen van alle belanghebbenden vervult die voor het luchtruim leven. Het kabinet zal onder andere vertegenwoordigers van luchtruimgebruikers, luchthavens en provincies benaderen om een groot deel van 2018 te benutten om gezamenlijk een participatieplan uit te werken waarin consultatie en inspraak zullen zijn geconcretiseerd naar thema's, regio's en projecten. De aanbevelingen zoals verwoord in het advies 'Een Ander Geluid' van de Bewonersdelegatie Aansluitroutes Lelystad, waaronder de aanbevelingen om de participatie te enten op de MIRT-systematiek, en de aanbevelingen van de Commissie Elverding, zijn betrokken bij het opstellen van dit plan van aanpak en zullen ook worden betrokken in de nadere uitwerking van het participatieplan. Parallel hieraan zal een groot deel van 2018 zijn gewijd aan de eerste stap van participatie zoals beschreven in het plan van aanpak. Hierbij wordt *een gezamenlijke probleemanalyse en een brede inventarisatie van de behoeften van luchtruimgebruikers en de wensen van belanghebbenden ten aanzien van de luchtruimherziening uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zullen worden gebruikt om in de loop van 2018 keuzes te*

maken bij het formuleren van projecten in het programma. Deze keuzes zullen onderdeel uitmaken van het Programmaplan dat in het najaar van 2018 zal worden opgeleverd.

Toelichting

De toelichting bevat nadere informatie over de juridische status onderzoek en uitspraak Nationale Ombudsman en een overzicht uit het jaarverslag van de ombudsman met het aantal klachten over het ministerie van IenW in 2016.

Juridische status onderzoek en uitspraak Nationale ombudsman: Geen macht wel gezag

De Nationale ombudsman doet onderzoek naar aanleiding van klachten van burgers. Hij kan ook een onderzoek starten op eigen initiatief.

In het onderzoek heeft de Nationale ombudsman veel bevoegdheden. Zo is de overheidsinstantie verplicht om mee te werken aan het onderzoek van de ombudsman. Ook voor getuigen is het onderzoek niet vrijblijvend; meewerken aan een onderzoek is verplicht. De ombudsman mag zelfs zo ver gaan dat hij getuigen thuis laat ophalen om aan het onderzoek mee te werken.

De overheidsinstantie waarover de klacht gaat, bepaalt zelf welke gevolgen het oordeel van de Nationale ombudsman heeft. Daarin is het oordeel van de Nationale ombudsman anders dan de uitspraak van de rechter. Een uitspraak van een rechter is bindend. Uitspraken van de Nationale ombudsman kunnen niet worden afgedwongen. De Nationale ombudsman moet het dus hebben van zijn gezag. Dat gezag wordt vooral bepaald door de kwaliteit van het werk: een zorgvuldig onderzoek naar de feiten, een goed onderbouwde en overtuigende beoordeling en een rapportage in leesbare vorm.

MINISTERIE VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Ministerie van Infrastructuur en Milieu*

	Totaal	Wijze van behandeling	Oordeel rapporten
In behandeling per 01/01/2016	11		
Ontvangen in 2016	113		
Te behandelen	124		
Behandeld	117		
Wijze van behandeling			
a. Oplossing door interventie		11	
b. Bemiddeling		0	
c. Onderzoek, waarvan met rapport:		0	
Gegronnd			0
Deels gegronnd			0
Niet gegronnd			0
Geen oordeel			0
Onderzoek, waarvan met brief		1	
d. Tussentijds opgelost of beëindigd		7	
e. Informatie of doorverwijzing		98	
In behandeling per 01/01/2017	7		

* Exclusief ZBO's

Dienst Wegverkeer

	Totaal	Wijze van behandeling	Oordeel rapporten
In behandeling per 01/01/2016	32		
Ontvangen in 2016	330		
Te behandelen	362		
Behandeld	350		
Wijze van behandeling			
a. Oplossing door interventie		98	
b. Bemiddeling		0	
c. Onderzoek, waarvan met rapport:		3	
Gegronnd			3
Deels gegronnd			0
Niet gegronnd			0
Geen oordeel			0
Onderzoek, waarvan met brief		0	
d. Tussentijds opgelost of beëindigd		15	
e. Informatie of doorverwijzing		234	
In behandeling per 01/01/2017	12		

Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen

	Totaal	Wijze van behandeling	Oordeel rapporten
In behandeling per 01/01/2016	26		
Ontvangen in 2016	437		
Te behandelen	463		
Behandeld	459		
Wijze van behandeling			
a. Oplossing door interventie		54	
b. Bemiddeling		0	
c. Onderzoek, waarvan met rapport:		5	
Gegronnd			3
Deels gegronnd			1
Niet gegronnd			1
Geen oordeel			0
Onderzoek, waarvan met brief		1	
d. Tussentijds opgelost of beëindigd		15	
e. Informatie of doorverwijzing		384	
In behandeling per 01/01/2017	4		



> Retouradres Postbus 20904 2500 EX Den Haag

De Nationale Ombudsman
Postbus 93122
2509 AC Den Haag

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtverkeer

Den Haag
Postbus 20904
2500 EX Den Haag

Contactpersoon
10.2.e

M +31(0)6-10.2.e
10.2.e@minienm.nl

Datum
22 december 2017

Datum 22 december 2017
Betreft Reactie Vliegroutes Lelystad Airport

Ons kenmerk
IENM/BSK-2017/316282

Geachte heer van Zutphen,

In deze brief geef ik antwoord op de vragen die u mij heeft gesteld in uw schrijven van 15 december 2017. De zorgen die burgers bij u hebben geuit neem ik serieus. Terugblikkend zie ik dat het proces over de aansluitroutes van Lelystad Airport zorgvuldiger had moeten zijn.

Daarom is besloten om in het najaar van 2017 in de regio informatieavonden te houden en een internetconsultatie te organiseren voor burgers en belanghebbenden. Dit is aanvulling op de wettelijke consultatie van luchtruimgebruikers die reeds was voorzien. Tevens is besloten om een bewonersdelegatie aan mij advies te laten uitbrengen, waarbij zij gebruik hebben gemaakt van de opbrengst uit de twee genoemde consultatietrajecten. De verbetervoorstellen uit deze trajecten worden op dit moment zorgvuldig bekeken en meegenomen in de verdere besluitvorming over de aansluitroutes.

Ik hecht zeer aan een zorgvuldige en transparante besluitvorming. Ik vind het belangrijk dat burgers tijdig en goed worden betrokken bij besluitvorming over ontwikkelingen in hun omgeving. De bewonersdelegatie heeft niet alleen geadviseerd over de aansluitroutes maar vooral ook over hoe de interactie met bewoners kan worden verbeterd. Ik ben blij met deze aanbevelingen.

Niet alleen in het vervolgproces rond Lelystad maar ook bij andere luchtvaart gerelateerde onderwerpen, zoals de herziening van het luchtruim, moeten bewoners beter geïnformeerd en betrokken worden. De Tweede Kamer heeft hiervoor mijn plan van aanpak¹ op 18 december 2017 ontvangen, waarmee invulling gegeven wordt aan een aantal aanbevelingen van de Bewonersdelegatie. Ik sta hierbij een aanpak voor die zich kenmerkt door samenwerking, transparantie en vroegtijdige participatie van belanghebbende partijen.

Ik ben sterk gemotiveerd om de leerervaringen voor toekomstige projecten te benutten, de transparantie voor eenieder te vergroten en samen met betrokkenen de participatie vorm te geven.

¹ Kamerstuk 31 936, Nr. 431



Graag maak ik kennis met u en ga het gesprek hierover aan op donderdag 11 januari 2018.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

10.2.e

drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtverkeer

Ons kenmerk
IENM/BSK-2017/316282